

k. ü.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 hová a lapba szánt kéziratok
 — reklamációk és —
 előfizetési pénzek küldendőek
 — Maros-Vásárhely, —
 Szentgyörgy-utca 9. szám.
 — ev. ref. lelkészi lakás. —

VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
 ev. ref. lelkész.
 TÁRS SZERKESZTŐ:
PAÁL GUSZTÁV,
 ev. ref. koll. tanár.

KIADJA:
 Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
 „Egyházi Ertekezlete“

Megjelenik:
 minden vasárnap.
 ELŐFIZETÉSI AR:
 Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor
 Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill

Isten mélysége.

Mi is láthatjuk Istennek bölcsességét, ha megfigyeljük őt:

1. Az ő munkáiban. Akárhová tekintünk, felfelé vagy lefelé, jobbra vagy balra, nagyban és kicsinyben, mindenütt Isten bölcsességének gazdagságára akadunk. Nézz fel az égre! Repüljön gondolatod egyik csillagról a másikra, míg elérkezel a teremtés határáig. Ott látjuk, hogy nincs határ, hanem új világok tűnnek szemünk elé... A gondolat szárnya elbénulva hull alá, mint Ikarus, a mikor viasz szárnyakon próbált az égig emelkedni. Emberi észszel nem foghatjuk fel, nem érthetjük meg az isteni bölcsesség titkait.

De nézd az ő munkáját kicsiben. Kutass nagyító üveggel egy vízcseppben. Meglátod majd, miként nyüzsög benne a parányi állatok milliója. Nézz egy fűszálat, mily csodálatos módon vannak elrendezve az ő erecskéi! Még rajzolni sem lehet szebbet. Tekintsd saját emberi testedet, a szem csodás kristály tisztaságát, a fül csavargós útait, a kéz finom ereit, a vérkeringés pontos szabályait, — mindenütt láthatod, hogy mily bölcsen rendezte el azt Isten.

2. Isten útiban is látjuk az ő bölcsességét.

Mutatja ezt Izrael története. El volt nyomva kegyetlen rabságban, de felszabadult és dicsőséges nagy nemzet lett. Isten most is vezet a népek sorsát. Meghiúsítja az okoskodók számításait és terveit.

Megszégyeníti a hatalmasak erőlködéseit. De saját életünkben is látjuk Isten vezető kezét. Sok minden történik a mi várakozásunk, a mi kérésünk ellenére. Reményeink hajótörést szenvednek. Boldogságunkat szétépik kegyetlen, irigy kezek.

3. Isten lételeiben leginkább láthatjuk az ő bölcsességét. De meglehet érteni ezt? Inkább tekinthetsz a napba. Hamarabb átölelheted az eget karoddal, minthogy Isten csodálatos létét teljesen meg tudjat fejteni. Csak egyetlen tulajdonságát is képes vagy felfogni? Ő Mindenható a ki semmiből teremtette e világot? Ő örökkévaló, a kinek se kezdete, se vége nem volt és nem lesz sohasem? Érted az ő jóságát, a mely áldást ad a jónak és gonosznak egyaránt? A mi dolgunk tehát a hallgatás és csendes imádkozás, a mely alázattal hajol meg Isten előtt.

Király Béla.

Mikor pedig eljön az igazságnak Lelke, minden igazságra vezérel titeket, mert nem szól ő magától, hanem a melyeket halland, azokat szólja.

Ján. 16, 13.

Őszszel.

Nemcsak a virágfakasztó tavasz
És a kalászos nyár szép napjain,
Emelkedem hozzád Istenem!
Téged dicsérnek most is ajkaim:
Midőn merengek hervadt ős felett —
Mely minden szépet, kedvest eltemet.

Nem tartanak mindig a szép napok,
De az élet sem, csak egy ideig;
Nincs maradása itten senkinek.
Ki halandó anyától születik.
Örök törvényed ez s az is marad,
Csak Te nem állasz e törvény alatt.

De most a törvény bölcs s jó nekünk,
Nem zúgolódhatunk mi ellened:
Ha hetven-nyolcvan évig fáradánk,
S erők nem bírja már a terheket,
S akkor is mindennek csak a romja vár,
Nem sokkal jobb-e elköltözni már . . . ?

Lám a természet hogy ha elvirult,
Meghal panasz-szó nélkül, csendesén:
Nyugodtan várván a feltámadást,
Mely bűbájával bizton megjelen;
S nem bizton várhatjuk mi is azt,
Hogy elhozod reánk is e tavaszt . . . ?

Mit bánom én, ha hervadoz e táj,
S leszen mindinkább bágyadt, szomorú,
A dal elhallgat, tova száll a fény,
S ellep mindent mosolytalan ború:
Nem rendíthet meg engem semmisen,
Mert megmaradsz Te s ez elég nekem!

Dénes József.

Egyháztársadalmi élet.

„Belmisszio“, „cura pastoralis“, magyarul „lelkipásztori gondoskodás“ és „egyháztársadalmi élet“ lényegileg, tartalmilag egy és ugyanazon dolgok. Magyarországon vidékenkint váltakozik az egyház újraéledése Isten országa megvalósítása érdekében véghezvitt munkáknak elnevezése. Cura pastoralis a „hivatalos“ elnevezés, így tanuljuk a theológiákon s a ki bizonyos idegenkedéssel viseltetik a belmisszióknak már a neve iránt is, tudja meg, hogy az semmi más, mint lelkipásztori gondoskodás, az egyháznak társadalmi élete, már t. i. egy ekklezsia kebelén és itt erről leszen szó.

Mi maradjunk meg e szónál: *egyháztársadalmi*

élet Különböztessük meg az egyházi életet, az egyháztársadalmi élettől. Nézzük meg, hogy az egyházi élet mellett van-e szükség *ma* egyháztársadalmi életre?

Régen, evangéliumi egyházunk megújulásának első idején, hogy álltak az egyházi viszonyok? Egyfelől állt egy fejében és tagjaiban romlott egyház, mely a lélek üdvösségét már pénzért árulhatta, egy egyetemes romlottsággal, hitetlenséggel telt világ, másfelől a megújult ős keresztyén egyház: a protestáns egyház. A XVI—XVII. században, aki az evangéliumi egyházak tagja lön, azt mind egyéni szívesszükséglet vitte oda; szívének vágya, egy olyan egyházhoz tartozni, mely a Krisztussal való személyes, élő, benső, lelki közösséget hirdeti, várja, követeli tagjaitól, a kik a tagok; a fő a Krisztus, a kihez tartoznak, Ő a szőlőtő, hivei a szőlővesszők (Ján. 15, 5.) A Krisztus váltóságát elfogadva, Neki magukat átadva, Belé oltatva, Benne élve, Vele szenvedve éltek a XVI—XVII. század protestánsai. Ezek nemcsak mind elmentek a templomba, de maguk építették azt maguknak, vagy ha templomoktól megfosztattak, barlangokban, hegyek szakadékaiban, magán házakban jöttek össze, de összejöttek, mert hajtotta öke, ama „csontjaikba rekesztetett tűz“, a Krisztus szerelme szorongatta őket. Akkor templom és iskola — ez a két intézmény volt az, mi összehozta, összekötötte külsőleg és a bensőleg Krisztusban egyeket. Templomba minden gyülekezeti tag eljárt, az iskolát hívő, buzgó, Krisztusban élő papok és mesterek vezették, kik nem tiltották meg a gyermekeket a Krisztustól, hanem oda vezették őket a legjobb és legigazabb gyermekbaráthoz. (Márk X. 14.) Az úri szentvacsora azzal a jelentőséggel bírt, a mivel az első századok keresztyénei előtt, igazi bűnbánó lelket, töredelmes szívet inkább, mint diszes új ruhát és cifra divatos kalapot vittek az Úr asztalához a hivek. A hívő, Krisztusban élő s csak a Krisztust, a megiesztett és feltámadott Krisztust hirdető lekipásztor a templomban láthatta minden hívét, ott elérhette őket, ott szólhatott mindenikhez. A bűnöst büntetésül az urvacsorától tiltotta el az igazán hívő reformátusokból álló prestiterium s ez igen nagy büntetés vala. Akkor az egyházat édes anyjuknak tekintették a hívők, s gyermekileg ragaszkodtak hozzá, ápolták, gyermeki hálával építették falait, ma az édes anyának kell gyermekei kegyeit keresni, ma úgy kell csalogatni a hiveket a templomba, Úrvacsorájához és még sem jönnek. Egykor, akkor a XVI—XVIII. században másképen volt minden. Hívő, Krisztust szerető, követő, egyedül Őt hirdető, nyájukért éjjel-nappal dolgozó, gondolkodó nyájukért s Úrukért pénzt, fáradságot, időt, ha kell életet áldozó lekipásztorok ama jó Pásztor nyomdokin (Ján. 10: 1—16.) egykor, akkor buzgó, megtért hívő, egyházát, Krisztusát mindenekfelett szerető, érte áldozó, dolgozó, fáradó, ha kellett elvérző hivek, egyháztagok . . . Ma??...

Sötét a kép! Csak a multak fényéből édelünk, a mult dicsősége sugárzik át ide a nélkül, hogy boldog jövőről biztosítana!

Templomaink üresek! Hiába mondják az esperesi jelentések, hogy templomokat szorgalmasan látogatják a hivek, bizony, legyünk őszinték, legtöbb helyt üresek azok; iskoláink az államéi, vagy ha a mieink is, nevededik-e abban olyan ifjúság, akár az elemi, akár felsőbb iskolákban, mint az angol, német protestáns ifjúság, mely az iskolában megismeri, megszereti a Krisztust, aki a gyermekeket úgy szerette, Magához ölelte (Máté 18, 5, Márk. X. 14, 5.) és az ifjakat úgy kedvelte (Márk X. 21), ifjúság, melynek minnapi lelki tápláléka a biblia, mely nem szégyenli megvallani társai előtt, hogy naponkint, sőt szüntelen imádkozik (1. Thess. V. 17.), hogy a bibliát *naponkint* olvassa, nem szégyelve a Krisztus evangéliumát? (Róm. 1. 16.)

Templomainkba nem jönnek el a hivek, az iskolákban mi nem érhetjük el a gyermekeket? Mihát a miénk? Templom és iskola — e kettő körül forgott az egyházi élet, egykor az anyaszentegyház építésére, ma...? Az idők megváltoztak. Miből áll ma a legfőbb egyházi élet? A vasárnap délelőtti prédikáció elmondásából, délután már nem mindenütt van ez sem, temetés esketés, keresztesítés, hivatalos, irodai munkák elvégzéséből. Elég-e ez ma? *Nem.* Sem városban, sem falun nem. Ma már az egyháznak szüksége van társadalmi életre, cura paroralisra, belmissióra. Erre egyeseken a Krisztus indít, küld minket: „Eredj el és te is akképpen cselekedjél!” mondja az irgalmas samaritanusnak, midőn példázat végén inti és ezzel jelezte, hogy az Ő vallása, az Ő egyháza gyakorlati természetű. Igen, erre a gyakorlati keresztyénségre van szüksége a magyar ref. egyháznak is, szüksége volt mindig, ezerszer inkább szüksége van ma és a szavak fontosságának teljes tudatában írjuk, ez ma a magyar ref. egyházra nézve *az élet és halál kérdése.*

Egy francia református lelkész azt mondja, hogyha csupa angyalok volnának közöttünk e világon az emberek, még akkor is dolgoznunk kellene szakadatlanul, pedig hát az emberek épen nem angyalok. Ezer féle ok készíteti magyar ref. egyházunkat arra, hogy egyháztársadalmi munkát kezdjen és folytasson.

Hivatkozom a különböző tudományos, hitetlen, társadalmi, politikai irányzatra, mely döngeti a Krisztus egyházát, s a tiszta evangéliumot véka alá akarja rejteni? Materialismus, naturalismus, pantheismus, teismus, spiritismus, nem krisztusi, de az Istent tagadó szocialismus a népek és nemzetek sirját (lásd Franciaország példáját) biztosan megásó klerikalizmus, melynek harci riadói épen most hangzanak hazánkban, mind-mind a Sátán művei a Krisztus s az Ő evangéliuma ellen. S ezekkel szemben egy gyenge, egy erőtlen, egy hitetlen tagokból álló magyar protestantizmus! S nézzétek meg a bűn, az erkölcstelenség terjedését,

romlását. A 6 éves öngyilkos vagy a korcsma falait támogató gyermeket, a kiskorú tolvajokat, rablókat, az erkölcstelen, trágár beszédű, fajtalan életű, enerzált ifjúságot, a bukott nők, a fehér rabszolgák tizezeit, a magyar katonaság mérhetetlen bűneit, az iszákosság terjedését, a telt tébolydákat, börtönöket a ledér utcai viselkedést, a fajtalan kicsapongás undorító nemeit, a sajtó erkölcstelen voltát, a sikkasztásokat, a szemérmetlenül s ma már álca nélkül járó erkölcstelenséget, éppen vasárnap és ünnepnapokon a telt korcsmákat, kávéházakat, vendéglőket s más büntanyákat, az éktelen káromkodást, az általánosan elterjedt hazugságot — hol itt a Krisztus? hol itt a hit, a vallás, az evangélium, hol itt az egyház ereje, a sok prédikáció hatása, az annyira dicsőített s oly sokat hangoztatott „kultura“ és felvilágosodás áldása? Mikor figyelő szemünk látása szerint a bűnök ezer neme csak szaporodik, a Sátán tábora mindig hatalmasabb! Hát keresztyén állam az, melyben ily egyetemes a bűn, hol pl. a szesz és dohány monopoliummal, a vasárnapi munkaszünet általánossá nem tételével s avval, hogy az egész országban a rengeteg ivással, bűnös „áldomással“, aljasságokkal megrakott vasárnapról vasárnapra engedélyezésével maga az állam az okigen sok bűnnek. S maga az állam szolgáltatja a tébolydák s börtönök, szanatoriumok szerencsétlen áldozatait.

S azután a mi evangéliumi vallásunk fiai közül hányan bizunk ma Istenben, Krisztusban, mint az Ő fiában, ki az Atyával egy s így maga is Isten, ki megfeszített és feltámadott, kiből van a mi üdvösségünk, a kihez kell térnünk, hányan prédikálják *csak ezt a Krisztust*, hányan imádkoznak, olvasnak bibliát naponkint, hány megtért és újjászületett, s így boldog, Istenben élő, megelégedett, s mi több, a lélek keresztyénségét vett, mert bűneitől megtisztult lélek, kinek élete elrejtett a Krisztusban és ki nem él többé önmaga, hanem él ő benne a Krisztus, hány lélek hiszi a test feltámadását, úgy, a mint az van, (1. kir. 15.) az utolsó ítéletet, mikor eljő az Úr az égnek felhőin s minden szent angyalai Ő vele megítélni eleveneket és holtakat (Máté 24. r. Márk. 13 r.).

Feleljenek erre őszintén, Isten előtti alázatossággal azok, kik e sorokat olvassák!

Dr. Bartók György püspök úr az egyháztársadalmi életéről.

(Az ideai püspöki jelentésből.)

Egyházkerületünk értekezletéről nem szólhatok. Adatokat az illetékes helyről nem kaptam. Attól tartok, hogy az értekezlet már a munka kezdetén helyre álomba szenderült. A csendes és zajtalan tevékenység helyett, mi inkább a lármás életet szeretjük. — Kérem a vezetöket, keltsék új munkára az alvó tagokat.

Ebben az esztendőben három templomot szenteltem fel: a bálványosváraljai szeptember 1-én, a zilahit szeptember 22-én. Udvarhelymegyében a magyarosít szeptember 29-én. Küküllőmegyében a nagy-

kendi és a gyulafehérvári egyházmegyében a csórai templomnak felszentelésén nem vehettem részt.

A zilahi templom, a mely 116 ezer koronába került, méltán képezi nemcsak a zilahi népes egyház, hanem egész egyházkerületünk diszét és büszkeségét, a mely úgy külső formával, mint belső beosztásával meglepett. Mintegy 4000 hallgató befogadására képes a prédikátor beszéde a legtávolabb részekbe is könnyen elható. A zilahi templomszentelést megelőző napon szenteltem fel a zilahi kollégium új épületét, a mely államségélyből építettett.

A bálványosváraljai templom felszentelése alkalmával a körülötte fekvő egyházközségeket is meglátogattam esperes és jegyző, továbbá Schilling Ottó gondnok kíséretében; megvizsgáltam Retteget, Bacát. Csicsó Mihályfalvát, Árpástót, Magyardecset, Szentmargitát, Szásznyirest és Bálványosváralját. Megtekintettem Kudut is. Bacában nem találtam kellő rendet; de örömmel kell bizonyosságot tennem, hogy a többi anyaegyházakban mindenütt, de főleg Magyardecseben, Szásznyiresten és Bálványosváralján a hivek és a lelképásztorok vállvetett munkájáról győződtem meg. A hivek hitbuzgók, áldozatkészek, az irodákban rend és pontosság észlelhető. De azt sem hallgathatom el, hogy Csicsó Mihályfalván a hivek már nyelvüket is kezdik elfelejteni. Itt sürgősen új templomot, Kuduban pedig papi lakot kell építeni. Csicsó Mihályfalván most nyílt meg az egyházközség által adott helyiségben az állami iskola.

Elismerő vallomást kell tennem Udvarhelyszékről is; Bögözben, Agyafalván, N.-Galambfalván, Székely-Kereszturon. Fiátfalván tartottam vizsgálatot, esperes és jegyző, Ugron János és Gyárfás Endre gondnokok és Ugron Zoltán urak kíséretében. Mindenütt folyik az építő munka; de Kereszturon a lelkész öregsége miatt hiányok is észlelhetők.

Kegyesség útja.

Áldozat készség.

A néhány évvel ezelőtt Párisban elhunyt s azután nagy pompával Pétervárra hazavitt, híres orosz író Turgenjew írja egyik munkájában: „A hírlapok dicsérik s az emberek áldják a jelenkor egyik leggazdagabb emberét Rothschildot, hogy ezeket áldoz a szegény árvagyermek megmentésére, a betegek gyógyítására, az elhagyottak védelmére. Kétségtelenül elismerésre méltó cselekedetei ezek egy véghetetlenül gazdag embernek, de ezért valahányszor hallom a szertelen dicséreteket, mindig eszembe jut az a szóváltás, a melynek tanuja voltam, midőn egy nagyon-nagyon szegény emberpár vett egy árva gyermeket a maga szerető gondozásába.

Az asszony szólt: „Ha a kis Katicát is házunkhoz vesszük, még annyi sem fog kijutni, hogy megsózzuk ételünket“ . . .

— „Hát mi baj lenne ebből? — kérdé a férfi. — Legfennebb sótalanul ennők meg; ennyi lenne az egész!“

Bizony az áldozatkészégnek erre a fokára még

egyik Rothschild sem jutott el“ fejezi be Turgenjew leírását.

Sajnos, hogy ez minálunk is így van. Az áldozatkészég ellen nem nagyon panaszkodhatnak, de az is bizonyos, hogy a legtöbb szegény ember szivesebben hozza meg a maga áldozatát, különösen az egyházi célok érdekében. A legtöbb gazdag csak akkor áldoz szivesen, hogyha érette nyilvánosan dicsérik. Pedig nem jól van ez így. Az áldozatkészégre minden embert kell, hogy vezessen az a hálaadó indulat, hogy az Istennek sok jótéteményeit el kell ismerjük. Áldozatkészégünk Isten nevében, tiszta szívből történjék, mert csak így van értéke.

Istennek mindenkivel meg van a maga terve.

Sok árvaházat, gyermek otthont, szeretetházat láttam életemben, de ezek között ki kell emeljem a stockholmi züllött gyermekek menhelyét; a melynek bejárata fölött ez a felírás olvasható: „Istennek mindenkivel meg van a maga terve!“

Ilyen hajlékra, keresve sem találhatnánk megfelelőbb feliratot. Azok a gyermekek, künn az életben sohasem hallottak egyebet, mint ezt, hogy „haszontalanok“, „kár volt születniök“, míg itt egy magasztos intés fogadja őket; egy intés, a melyben benne van a világmegváltó szeretet: „Istennek mindenkivel meg van a maga terve.“ Mily felséges, reményteljes biztatás ez arra a züllésnek indult gyermekre. És milyen megkapó figyelmeztetés ez a felirat az intézet vezetőségére, hogy ne csüggedjenek, mert kitartó munkával és bizalommal megjobbítják Isten kegyelméből a rossz útra térteket is.

Ügyelj szavaidra, cselekedeteidre.

Egy székely katonát ismertem, a ki árvaságban, gondos nevelés nélkül cseperedett fel egészen addig a korig, a mig aztán katonának sorozták. Falujában is, a katonaságnál is, egyike volt a legnehezebb embereknek. Vad természetű, verekedő, templomkerülő volt, úgy, hogy mindenké az „Istentelen“-nek hívta.

A katonaságnál egy szelid lelkű, vallásos érzésű tiszt kezei alá került, a ki őt magához hivatva az egyébként csinos természetű legényt gyöngéden megfeddve durvaságaiért, szeretetre, Istenfélelemre intette. A katona igaz, hogy először leszidta magában a tisztet, de azután állandóan figyelemmel kísérte annak cselekedeteit.

Látta, hogy az mindig szigorú kötelességteljesítő, vallásos, emberbecsülő! Ez meglepte őt. Arra határozta el magát, hogy ő is olyan lesz, mert ha egy ilyen előkelő tiszt emberbecsülő és vallásos, miért ne lehetne ő is? És ettől kezdve egészen megváltozott. Ma egyike lett az ezred legderekabb altisztjeinek. Emberek! Ügyeljetek szavaitokra, cselekedeteitekre!

Hivogatás Jézushoz,

Képünkhez.

Jövel Jézushoz, hogy megbékélj az erős bosszúálló Istennel, aki naponként haragszik, ha meg nem tér a hitetlen, aki gyűlöli az igazság elfordítóit! Van oka az Istennek, hogy a bűnös, az ember felett haragra gerjedjen! . . . Ő adta, ő tartja fenn életedet minden szükséges javaival, áldásaival és te hányszor, de hányszor megfeledekezel ő róla!? Ő elébed írja, megmondja, megmutatja neked az élet útját és te nem adsz rá semmit, úgy élsz, mintha senkitől se függenél, mintha ő, az Isten nem is volna! . . .

Mily hálátlan gyermek volnál te, ha így bánnál szüleiddel, ha kerülnéd, elfelednéd az ő körüket, az ő házukat, ha nem gondolnál örömmel reájuk, ha nem kívánnád őket látni, hallani, ha keveset, vagy semmit sem adnál az ő akaratukra, kívánságukra, szavukra! Lásd, ilyen hálátlan, ilyen elomlott gyermek vagy te Teremtő, megtartó, megszentelő Atyáddal, Isteneddel

szemben, aki ezért mondja ezt: Halljátok meg Egek és vedd füleidbe föld: mert az Úr szól: Fiakat nevelék és azokat nagy méltóságra emelém, ők pedig én tőlem elszakadának. Ézsaiás 1: 2. Te megbántottad őt engedetlenségeddel, ő telve van szeretettel, irgalommal te irántad. Ő a te Teremtőd, Királyod, törvényes igaz Birád. Ő meg kell hogy büntesse igazsága szerint a bűnöst, az embert. Nem bánhat szeliden az engedetlenekkel, az ellene felkelőkkel, hanem úgy, mint haragvó, bosszúálló felséges Úr. Haragjának a te bűnöd az oka, az vont válaszfalat közte és te közötted. Míg te anélkül tudsz élni, hogy bűneiden gondolkoznál, azokat elismernéd, éreznéd és bánnád, addig az ő haragja növekszik ellened és kísér téged úgy, hogy

előle el nem rejtőzhetsz, az ő haragja akárhol is utolér. Óh! bűnös, Isten ellen vétett és vétő embertársam, jobb volna pedig, ha az egész világ haragudnék rád örökre, mint az Isten csak kevés időre! . . . Mily rettenetes így a te életed, mikor így tudhatod, hogy dolgaiddban, lefektedkor, felkeltedkor, naponként mindenkor haragszik rád a te Istened?! Mily rettenetes lesz majd megállani ítélőszéke előtt, tudva, hogy Ő haragszik rád!? És látod, ez mind te miattad van. Ő a szeretet Istene, haragudni csak azért haragszik, mert te nem akarsz hozzá térni és néki engedelmeskedni, néki élni. Szeretettel, irgalommal teljes az ő szive. Ő egyetlen fiát adta, hogy abban kiengeszteltessél Istennel, abban hívén, el ne vesznél, hanem örökké élnél. Ha te átadod a szivedet, lelkedet, életedet egészen ennek az égi Követnek, Szabadítóknak, ha az Isten Fiához jössz, benne hiszel, benne élsz, akkor megszűnik Istennek haragja és az ő szeretete. kegyelme, irgalma nyugszik meg te rajtad is. Jövel tehát, jövel Jézushoz, ne légy tovább néki és magadnak ellensége, fogadd el szives ajánlását, hívását s légy néki igaz hive mindvégig, vigyáz, hogy rajtad ne maradjon az Isten megérdemlett haragja, el ne hagyj, el ne veszítsd őt, aki ezt mondja: „aki hiszen a Fiuba, vagyjon annak örök élete, aki pedig nem hiszen a Fiunak, nem látja az életet, hanem az Istennek haragja marad rajta.“ Olvasd el ezekhez: Ján. III: 46-ot; VII. Zsolt. 11-et; XI: 3—6-ot; XXI: 8—9-et; Róm. I: 18-at; II: 5—9-et; 2. Kor. V: 18—21-et; Efez. V: 6, és 2. Thess I. 7—9-et.

Isten igéje.

A betegek barátja.

ELSŐ RÉSZ.

Bibliai történetek.

I.

Ó-Testamentum.

17.

Sámuel halála.

Meghala Sámuel és egybegyüle az egész Izrael és siratták őt. 1. Sám. 25, 1.

Sok ember ad sokat embertársai végső pillanatában történt eseményekre. Kérdezősködnek, „hogyan halt meg?“ Tudni óhajtják, hogy „mire gondolt, mit mondott, mitől félt, vagy mivel nyugtatgatta magát az illető az utolsó percekben?“ a hogy azokból a maguk számára is következtetést vonhassanak.

Ha a kézben levő bibliai eseményt olvassuk, abból inkább következtethetünk Sámuel életének áldásos voltára, mint az ő utolsó pillanatainak miként való lefolyására. A gyász hir igen egyszerű szavakkal van kifejezve: „Meghala Sámuel!“ Ennyi tökéletesen elég is. A halál elkerülhetetlen. Lehet az ember bármilyen nemes. Megpróbálhatja a halál erejét ellen-súlyozni az ész és szerető gondosság; mind hasztalan!

Sámuelnek is meg kellett halnia, pedig ő Isten áldott embere volt. Egyedül neki szolgált ifjúságától kezdve késő agg koráig, a mikor már nagyon elfáradott s várta az Úr hívó szózatát.

Sámuel nagyon érdemes ember volt Isten kegyelmére. Már mint kis gyermek az Úr szolgálatába szegődött. Mint férfi erős, igazságos bírása volt Izraelnek, úgyannyira, hogy méltán kérhető népétől midőn a tisztétől megvált: „Kérek, mondjátok meg, ki ellen cselekedtem közületek igaztalant?“ És a nép felelete is méltó volt: „Senki ellen!“ Mint aggastyán, a próféták feje volt. Két királyt kent fel Izraelnek. És mikor már megelégtelte az Úr az ő napjait, úgy halt meg, mint a ki a rábizottakat elvégezte. És egybe gyüle az egész Izrael... Tehát a Saul pártján levők is, a Dávid pártján levők is, és siraták őt.

Ime, az igaz ember jutalma. Az életben sok elenségünk lehet. Egyik egyet, másik mást kifogásol embertársában. Sajnos, hogy napjainkban még a legfisztessegebb emberek is ki vannak téve a gyanúsításnak. Hanem jön a halál. Ennek közelletére mindenki magára eszmél. Az ellentétek elsimulnak. Elfelejtik a mi elválasztott, csak azokat a cselekedeteket kéri számon, a melyek üdvösek, hasznosak, Isten és emberek előtt kedvesek valának. És az ember magában megilletődve állapítja meg ítéletét: „Félre ismertük őt,“ vagy éppen azt mondja: „Igaz ember volt!“ A vallásos lelkek meg így szólanak: Az Úr adta, az Úr elvette, legyen áldott az ő szent neve! Mert a halál kibékít. Kibékít, mert a mi ítéletünk, bíraskodásunk már amúgy is hiába való. Azért olyan halált adjon Isten minden embernek, mint a minő a Sámuelé volt!

De vajjon hányan fogják megérdemelni?

Vallásos irodalom.

Öt kis füzetet kaptunk a napokban Eperjesről. Az Urbán Reinhold vallásos könyvkereskedéséből. Elolvassva őket, a hivekre gondoltunk s arra az örömrre, amit ezekkel egymásnak s maguknak szerezhetnek. A *közeledő karácsony ünnepekre melegen ajánljuk kedves olvasóinknak valamennyit.* Hála Istennek, hogy olcsóságukkal mindenkinek hozzáférhetővé teszik az ígét s azt a reményt ébresztik bennünk, hogy rövid időn belül nemcsak külföldön, de nálunk is minden hívőnek lesz kis vallásos könyvtára a pihenésük óráit megszentelheti az ige, mert hiszen épen az a hivatásuk a vallásos könyveknek, hogy eljuttassák a világosságot azokhoz, akik éheznek és szomjuhozzák azt.

„**Isten nélkül a világon**“. Ez a címe az egyik kis könyvnek. Apátlan, anyátlan árva fiú megható története ez. Egyszerűen, keresetlenül szívhezszólóan írta meg az írója. Különösen az ifjúság meritene belőle sok áldást; vajha minél szélesebb körben ismernék e kis füzetet. Tartalma röviden a következő: „Marcit, a kis talált gyermeket a község neveli fel. Testéről

gondoskodik a falu bírása, lelkéről nem. Mikor felserdül, a falu csordása lesz. Vágyódó lelke keresi a természetben a Kibeszélhetetlent. Az Úr a felhők járásában, a lombok susogásában szól hozzá s vonja őt maga felé. Marcit a Szent-Lélek tanítja meg imádkozni. Később megismeri az evangéliumot: Isten társat küld neki, aki olvasni tanítja s így feltárulnak előtte a biblia kincsei. Szüntelen a Jézus szeretetében merülve végzi kötelességét korai, boldog haláláig.

79 oldalra terjed e kis mű, az ára 40 fill.

„**Mi a kifogásod?**“ — Komoly, intő szózat, mely megtérésre hív. Az egésznek mottója a keresztyén hit alap-igazsága: Adjuk át magunkat az Úrnak, Ő majd elvégzi a megigazulást mibennünk.

Ezt az igazságot nagyon kevesen ismerik azok közül, akik vallásosoknak mondják magukat; majdnem mindannyian a maguk erejéből akarnak új-életet kezdeni. Természetes aztán, hogy belefáradnak a lehetetlenbe. Ez a kis könyv megtanít arra, hogy első a hit, ebből fakad a megigazulás. Megtanít arra, hogy milyen legyen ez a hit. Sokan vannak, akik azt képzelik, hogy hívők, ha naponta így szólnak magukban: „Hiszem, hogy Jézus a világ bűneiért halt meg s hogy az Ő érdeméért az én bűneimet is megbocsátja az Atya“, — s tovább folytatják bűnös életüket. Az igaz hitet akkor nevezhetjük sajátunknak, ha úgy érezzük a Krisztus váltáságmunkájának hatalmát, mint azt, hogy élünk, lélekzünk és gondolkodunk. Az ilyen hit szentel meg bennünket, tesz képessé keresztyén életre. Ha érzem, tudom, hogy engem is megváltott a Mester, akkor nem vehetnek többé erőt rajtam a Sátán kísértései; a régi bűnök ott a vér alatt megbocsátva, elfedezve nem nyüögnek többé a földi röghöz, szabad vagyok! Az örökélet kezdetét vette, a Szent-Lélek naponkint új igazságokra tanít; mindig többet látok a végtelenségből, s boldog vagyok, mert tudom, hogy a halál után az Isten dicsőségét megláthatom. E bizonyosság nélkül nincs élő hit; az élő hit nélkül nincs befolyása reánk az Isten kegyelmének, melylyel a bűntől megszabadító kezét tárja ki felénk szerető Atyánk; e kegyelem befogadása nélkül nincs megigazulás, megszentelődés, s mi ő-emberek vagyunk, lelkek az elveszettek seregéből. Komoly, mélységes igazságokat mond az olvasójának Marschall könyve, melyeknek megértéséhez a Szent-Lélek segítsége szükséges, azért azok, akik olvassák, imádkozva tegyék azt.

48 oldal, ára 30 fillér.

Három kisebb dolgot is kaptunk e kettőn kívül, ezekre az a megjegyzésünk, hogy kívánatos volna, ha az ilyen komoly iratok képes ábrázolására kiváló gondot fordítanának a kiadók, mert a tárgy szent és magasztos volta a legnagyobb odaadásunkat érdemli meg.

A „**Termő vagy gyümölcstelen vagy?**“ című könyvecske 24 oldalon magyarázza a fügefáról szóló példázatot, s annak minden mozzanatát lelkiéletünkre

vonatkoztatja. Hat kép járul a magyarázatokhoz, a füzet ára 8 fill.

A „**Ki segít?**” című az irgalmas samaritánusról szóló példázatot tárgyalja. A főbb vonások, melyekkel a példázat értelmét épülésünkre akarja fordítani, ezek: Ki az utas? Mi vagyunk mindnyájan. Kik a rablók? A világ bűnei. A betű hívése, a saját akaratunk nem szabadítanak meg bűneink nyomorgatásától, egyedül csak az irgalmas samaritánus, aki pedig a Jézus Krisztus, aki megfizetett a mi gyógyulásunkért és megmentett bennünket. A füzetke terjedelme 21 oldal, 5 kép van benne, az ára 8 fillér.

„**Képek Jézus életéből.**” Ez az ötödik könyv címe. A megváltó életének legkedvesebb jelenetei ezek. Mindenik kép egy külön kis történet; a Biblia tartalmának megismerését megkönnyíti azok számára, akik még kezdők a hitéletben. A hét kis történet hét színes kép hátlapjára van nyomtatva, mintegy a kép magyarázatául. *Ára 30 fillér.*

Olvassák a hívek e könyvecskéket, sok lelki haszonnal fog járni, s adják kezébe mindazoknak, kiket Isten gyermekei között szeretnének látni.

Megrendelhetők a „Vasárnap” szerkesztőségénél Maros-Vásárhelyt is.

H i r e k.

Olvasd a bibliát.

Az igaz küzdő.

II Timoth. 2. 3–7.

E szavak Timotheushoz vannak intézve, de mindnyájunkhoz szólnak. Mi is mindnyájan követői vagyunk Jézus Krisztusnak. Bennünk is emberi természet van, a maga erőtlenségeivel, gyengeségeivel, ami ő benne volt s rajtunk kívül meg éppen annyi a sok bűn, amely szüntelenül elvonni készül Jézustól és a helyes uttól. Bizony nekünk sem árt ez intés: ügyeljünk, jól küzdjünk!

Aranymondás: Hogyha tusakodik is valaki nem koronáztatik meg különben, hanem ha igazán tusakodik. II. Tim. 5.

Oktató jegyzetek.

1. **Az igaz küzdő megismeri azt, a miért küzd.** Krisztus követőjét éppen az jellemzi első sorban, hogy igyekszik megismerni azt, a kinek nevében az igazságért sikra szállt. Honnan ismerhetjük meg? A szentírásból. Ezért kell nekünk mindenekefelett az evangéliumot behatóan tanulmányoznunk, mert csakis ezáltal juthatunk el ismeretére azon keresztyén igazságoknak, a melyeket meg kell valósítanunk.

2. **Az igaz küzdő megtagadja önmagát.** Midőn a Krisztusi igazságok értelmünk erejénél fényleni kezdenek, ellenállhatatlan vágy fog el minket azok elérésére. A legtöbbször igen nehéz és súlyos megpróbáltatások között juthatunk el ezekre. Ilyenkor kell szívünkbe véssük és kövessük az Úr Jézust, ki szól; aki engemet követni akar, tagadja meg magát és úgy kövessen engemet. (Márk. 8. 34.)

Terjesszük a „Vasárnap-ot!

— **Püspökünk Magyarfodorrházán.** Dr. Bartók György erdélyi ref. püspök úr ő méltósága, f. hó 17-én szentelte fel a magyarfodorrházai új templomot, a mely Szacsavay Sándor buzgó pátronusunk áldozatkészségével épült fel. Az isteni kegyelem áldása legyen a szeretet főpásztor munkáján.

— **A kolozsvári lelkeszi beiktatás.** Barabás Samu kolozsvári lelkészársunk hivatalába történt ünnepélyes beiktatása, ugyancsak e hó 17-én folyt le Kolozsvárt. A szép ünnepélynek nyomában az odaadó buzgó lelkipásztori munka tegye áldásossá működését!

— **A betegség oka.** „Doktor ur” — mondá egy javakorbéli, de már régóta betegeskedő ember, házi orvosának — „már esztendők óta kurál s betegségemből még sem tud kigyógyítani. Én már többet nem várhatok és azért kérve-kérem, hogy vizsgáljon meg újból, mondja meg betegségem okát s aztán, ha más-ként nem lehet, — Isten neki! — operációnak is alávetem magamat.” Kedves barátom! — felelt az orvos — „ha éppen ilyen szépen kér, akkor azonnal teljesítem kívánságát”. Feltekintve az almáriumra, elévette vastag nádpálcáját és egy erőteljes ütéssel leverte onnan a pálinkás üveget. Betegünk szegyenkezve ismerte fel betegségének okát és hasznára vált a sikerült operáció.

— **Az igazság és a hazugság.** Olyan ember beszélte el nekem e kis történetet, aki ifjú korában hitetlen, kételkedő volt s aki kivált a Jézus Krisztus életének eseményeire vonatkozó bibliai leírásokat szokta kritizálni. Ezzel esett meg, hogy egy igen vallásos és kegyes életű öreg pappal találkozott, aki sokat beszélt neki küzdelmes ifjuságáról, szenvedéseiről s Istennek iránta való kegyelmességéről. Történt ugyanis, hogy a hitetlenkedő ifjú, elmerülve az öreg pap elbeszélésébe, így kiáltott fel: „Atyám beszélj még, mert boldog vagyok, ha hallgathatlak”. „Hogyan?” — kérde az öreg pap — „hiszed-e a miket elbeszéllek neked”. „Igen atyám” — felelte az ifjú — „hiszen te oly egyszerűen, igazán szólsz, hogy lehetetlen, hogy hazugságot szóljal”. „Lásd kedves gyermekem” — fűzte tovább a kegyes férfiú — „nekem hiszesz, de Jézusban nem akarsz hinni, a kinek tanítványai oly igaz bensőséggel, oly közvetlenséggel beszélnek el élet-történetét.” Az ifjút az igazság szava egészen meghódította, szorgalmasan kezdte olvasni az evangéliumokat és hívő lett.

— **Kiss Áron püspök nagybeteg.** Debreczenből jelentik nekünk, hogy főtisztelendő Kiss Áron, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület ősz püspöke nagybeteg. A 94 éves ősz férfunál általános gyengeség lépett fel, ami korára való tekintettel természetesen, de ezúttal olyan veszedelmes mértékben állott elő, hogy komoly fordulattól tartanak. Kezelő orvosai, dr. Ujjalussy, dr. Láng és dr. Losonczy tegnap konziliumot tartottak és megállapították, hogy a püspök állapota válságos.

— **Protestáns misszió ünnep.** A protestánsok november 25. és december 1 között az egész világon mindenfelé a pogánymisszió emléketét ünneplik. Ez alkalommal Budapesten is egy bizottság, mely a fővárosi prot. egyházak előkelőségeiből alakult, e héten megemlékszik a misszióról oly módon, hogy népszerű földrajzi és missziói előadásokat rendeznek a Hold-utca 17. sz. iskola nagytermében. Az emlékhét első napján, november 25-én, hétfőn, Lageare Albert a párisi missziói társaság híres tagja, az afrikai Zambesia folyómelléki misszióról fog előadást tartani vetített képek kíséretében. Francia beszédét tolmácsolják. Belépőjegyek a prot. lelkészi hivatalokban 1 koronáért vagy 50 fillérért kaphatók.

— **A kövek is beszélnek.** Sokan vannak hitetlenkedők akik egyes bibliai történetek hitelességét kétségbevonják. Nem egyszer hallottuk, hogy a Jákob fiai

történetéről, Józsefről s testvéreiről szóló historiákat is csak meséknak mondták. Ezekre most erősen rá-cáfol Brugsch pása, egy kiváló angol régész, a ki a Luxor melletti ásatások alkalmából egy egész se-reg ékiratos cserepet talált, a melyek egy nagyobb egyiptomi történelmi mű részét képezik. Ezekről is olvasható, hogy k. b. 1900 évvel a Krisztus születése előtt, Egyiptomban 7 évig tartó éhség uralkodott, mert a Nilus folyó elhagyta medrét, s az évenkénti áradások nem ismétlődvén, mindent megemésztett a hőség és az aszály. Olvasható továbbá az is, hogy a Jákob fiai ebben ez időben költöztek be Kanaán föld-jéről a József kormányzósága alá. Mindörökké igaz mar-rad hát, hogy a hitetlenkedőkkel szemben a kövek is beszélnek...

Ország-világ.

— **Nemzeti karácsony.** Az Országos Iparegyesület a következő kérelmet intézi a magyar közönséghez: „Minden esztendőben, mikor közeledik a karácsony, fel szoktuk keresni a hazafias magyar közön-séget kérő szavunkkal: csak magyar iparcikket vásárol-jon karácsonyi ajándéknak. A szeretet ünnepén fogadjon tevékeny szeretetébe a magyar ipart, adja szereteteinek ajándékul azt, ami a magyar szívnek legkedvesebb lehet: a magyar elme, magyar kéz, magyar munka termékét. Ezt a minden esztendei kérelmünket ezidén is ajánljuk bizalommal minden magyar ember figyel-mébe. A karácsonyi vásár még nem kezdődött meg, de nemsokára megindul. Azért lépünk figyelmeztető és kérő szózatunkkal a nyilvánosság elé már most, hogy kellő ideje legyen mindenkinek felkészülni a nemzeti karácsonyra. A nemzeti érzésnek nem lehet szebb és hasznosabb nyilvánulása, mint a magyar munka párto-lása. A magyarok karácsonya legyen az idén való-ságos nemzeti karácsony!“

— **Nehéz idők.** Az ország hajóját viharok támadják jobbról-balról. Súlyos megpróbáltatásokat okoz a nemzeti kormány férfiainak a horvátok támadó eljárása s nem csekélyebb gonddal jár az új kiegyezési javasla-tok országgyűlési tárgyalása. A horvát képviselők, a magyar országgyűlésen csak horvátul beszélnek s min-dent elkövetnek a tárgyalások csendes folyásának megakadályozására. Ezért a magyar képviselőház tekintélyes része erőszakkal akarja levrni őket. A kép-viselőház elnökei közül Návay és Rakovszky ennek megfelelően kezelik a házszabályokat. Ellenben Justh Gyula, az elnök, nem akar az erőszaknak útát engedni. Ezért a tegnap közte és a függetlenségi párt igen tekintélyes része között összeütközés volt, a minek vége az lett, hogy Justh Gyula elnöki állásáról le-mondott.

— **Svéd beszámoló a magyar művészetről** Az orszá-gos képzőművészeti társulat tavalyi téli tárlatán testületileg vettek részt az északi művészek, akiknek a megbízottja és egyuttal a svéd kormány kiküldöttje, Schultzberg Anzelm festőművész hosszabb időt töltött nálunk. A svéd királyi művészeti akadémia évi jelen-tésében, mely most jelent meg, Schultzberg beszámol: az észak, művészeknek körünkben elért sikeréről és megemlékezik a magyar művészeti viszonyokról. Elis-meréssel adózik a magyar közoktatásügyi kormány-nak, mely a művészetek pártolásában igazán nagyszabású-művészeti politikát folytat és kiemeli, hogy a magyar művészeti intézmények föllendülése első sorban az állam művészetpártolásának köszönhető.

— **Gazdasági válság Amerikában.** Kétezer munkás már elindult hazafelé. Az újságok hetek óta telve van-nak az amerikai tőzsdevilág ijesztő hireivel, melyek hatalmas vállalatoknak máról holnapra való összeom-lását, bukását eredményezték. Pénzpiacunk nyomasztó helyzetét is összefüggésbe hozzák ezzel a válsággal.

Minket az amerikai gazdasági világnak pénz-piacunkra gyakorolt hatásán kívül más is érdekel. Száz és százezer magyar munkás s közöttük sok szé-kely vándorolt ki az újvilágba megélhetést keresni. A gazdasági válság ránehezedett a munkára is s mert egész Európából milliók és milliók menekültek Ame-rikába a megélhetés nehézsége elől, — új népvándor-lás indult meg a kivándoroltak visszatérésével az óvilágba.

Nem régen egész hajórakomány magyar tért vissza. Néhány ezer ember, lelkiükben keserű csalódás-sal, reménytelenséggel. Most kétezer idegen munkás van útban Európafelé, közöttük sok magyar. Nincs munka, tehát menekülnek: a régi hazába. De, amint az amerikai hírek mondják, a kétezer és a többi ezer, akik eddig jöttek, csak előhírnökei annak a nagy tömegnek, amelyik elhagyni készül Amerikát. Vissza-jönnek télre, amikor a megszokott nyomor a legmaga-sabb fokra fejlődik; mikor a szegény ember két leg-rettenetesebb ellensége: az éhség, és hideg, meg a munkanélküliség az urak a világon.

Akiket sirattunk és a kikért fájt a lelkünk, hogy elhagyták e hazát, ime, visszajönnek. De lelkünket a viszontlátás öröme helyett a megdöbbenés és a rémü-let fogják el. Mit fogunk csinálni a sok szerencsétlen emberrel, akik közül a nagy résznek sem hajléka, sem foglalkozása nincsen.

Itt megint csak a kormányhoz és a társadalom-hoz kell segélykérő szót intézni, de van itt téendője az ev. ref. egyháztársadalomnak is. Meg kell tudnunk, hogy a visszavándorlottak vagy a hazajönni készülő-k között kik vannak s teljes erkölcsi súlyunkkal bele kell, hogy avatkozzunk a minden támasz nélkül visz-szajöttek sorsának intézésébe. Itt van most az alkalom, amikor erőnket kifejthetjük s hittestvéri indulattal, átléphetünk céljaink gyakorlati kivitelére.

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ

AZ EGYEDÜL ELISMERT KELLEMESES IZŰ TERMÉSZETES
HASHAJTÓSZER.